

Alındı: 28 Ekim 2019 - **Düzeltildi:** 20 Aralık 2019 - **Kabul Edildi:** 29 Aralık 2019 - **Yayımlandı:** 31 Aralık 2019

Kaynakça Bilgisi: Özdemir, M. C. & Çoruk, A. (2019). 4+4+4 sistem değişikliği sonrası 5. Sınıf öğrencilerinin yaşadığı sorunlara ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi, *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 288–299.

Citation Information: Özdemir, M. C. & Çoruk, A. (2019). Investigation of teachers' views on the problems of 5th grade students after 4 + 4 + 4 system changes, *Ihlara Journal of Educational Research*, 4(2), 288–299.

4+4+4 SİSTEM DEĞİŞİKLİĞİ SONRASI 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YAŞADIĞI SORUNLARA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ¹

Mehmet Cihan ÖZDEMİR², Adil ÇORUK³

Öz

Araştırmada 4+4+4 eğitim sistemi değişikliğiyle ilgili olarak 5. Sınıf öğrencilerinin yaşadığı sorunların öğretmen gözüyle ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma 2014-2017 yılları arasında Çanakkale il merkezi ile Çan ve Biga ilçelerinde Milli Eğitime bağlı okullarda görev yapan 32 öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni ve yöntem olarak da görüşme yöntemi kullanılmıştır. Yarı-yapılandırılmış sorular öğretmenlerle yüz yüze görüşme esnasında sorulmuştur. Bu sayede birincil kaynağa ulaşılmıştır. Betimsel analiz kullanılarak araştırmanın bulguları elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler, 5.sınıf öğrencilerinin İngilizce ve Matematik dersi gibi bazı branş derslerinin akademik başarısında düşme gözlemlemişler, sınıf içindeki tutum ve davranış değişikliği yaşamaları gibi çeşitli bulgulara ulaşılmıştır, ilkokul kademesinden yeni çıkan öğrencinin bazı branş derslerinde zorlandığı, akranlarıyla ilgili sıkıntılar yaşadığı ve branş öğretmenlerine alışmakta sorun yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. 5. sınıf öğrencilerinin uyum sorunlarını en aza indirmek açısından öğrencilere yönelik oryantasyon programları düzenlenebilir.

Anahtar Kelimeler: 4+4+4 eğitim sistemi; 5. sınıf öğrencisi; öğretmen; sistem değişikliği.

INVESTIGATION OF TEACHERS' VIEWS ON THE PROBLEMS OF 5TH GRADE STUDENTS AFTER 4 + 4 + 4 SYSTEM CHANGES

Abstract

The aim of the study is to determine the problems experienced by the 5th grade students about the 4 + 4 + 4 educational system change by the teachers. The study was conducted between 2014-2017 with the participation of 32 teachers working in Çanakkale city center, Çan district and Biga district. Phenomenology design and interview method were used as qualitative research designs in the study. Semi-structured questions were asked during the face-to-face interviews with teachers. In this way, the primary source has been reached. The findings of the study were obtained by using descriptive analysis. According to the results of this research, teachers, 5th grade students in English and mathematics, such as some courses in the academic success of the course have observed a fall in the behavior and behavior change in the classroom, such as experiencing a variety of findings have been reached, the new student from the elementary school is forced to some courses in the lessons, the problems of their peers and

¹ Bu çalışma Mehmet Cihan Özdemir'in yüksek lisans tez çalışmasına dayanmaktadır.

² Kültür Özel Öğretim Kursu, Çan/ Çanakkale, ozdemir_c_m@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-2284-6731>.

³ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Çanakkale
acoruk@comu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5858-0317>.

has been found to have difficulty getting used to branch teachers. Orientation programs can be organized to minimize the adaptation problems of 5th grade students.

Keywords: 4 + 4 + 4 education system; 5th grade student; teacher; system change.

GİRİŞ

Ülkeler zaman içerisinde, eğitim sistemlerinde, derslerde ve içeriklerinde birtakım değişiklikler yapmaktadır. Bu değişikliklerle çağın gerektirdiği ve tüm dünyanın etkilendiği değişimlere ve yeniliklere yer vermektedir. Çünkü örgüt kavramının sistem olarak varlığını sürdürebilmesinin temelinde; içinde buldukları toplumun kültürel, sosyal, ekonomik ve politik değişme ve yenileşmenin farkındalığı içinde olmaları ve bunun neticesinde yeniden şekil almaları önemli bir durum olmaktadır (Kurşunoğlu & Tanrıoğlu, 2006).

İnsanoğlunun yeniden şekillenmesi, çağdaşlık seviyesini yakalayabilmesi ve kendisini gerçekleştirme sürecinde eğitim kurum ve kuruluşlarına ciddi görevler düşmektedir. Buradaki kurum ve kuruluşlar, kendini yenilemek, ileri seviyelere taşıyabilmek, kendini geliştirebilmek için oluşumun içinde bulunan kişi veya kişilerin eğitilip toplumsal yenileşmeyi var etmek görevini üstlenmektedir. Bu görevin sorumluluk derecesine bakıldığında önemli bir duruma sahip olduğu görülmektedir. Bu toplumsal görevler ve bireysel görev neticesinde eğitim kurum ve kuruluşları insanların geçmişten günümüze değerli birer yapıları olmuştur ve insanoğlu var olduğu sürece de böyle sürüp gidecektir (Argon & Özçelik, 2008).

En önemli kurumlardan biri olan okullar değişim, bilgiyi yayma ve öğretme görevini üstlenmektedir. Okula bakış açısı hiçbir zaman fiziki yapıdan ibaret olmamalıdır. Çünkü okul denildiğinde, yönetici, öğretmen, öğrenci, ekonomi, bilim, veliler vb. kavramlar birlikte düşünülmektedir ki bu öğelerden bir tanesinin olmaması okul kavramının üstlendiği eğitim-öğretimin yavaşlamasına ya da yanlış işleyişine sebebiyet verebilmektedir. Onun içindir ki yapılacak olan veya yapılması planlanan tüm değişiklikler bu öğeleri kapsayacak şekilde tasarlanmalıdır. Sistemler sadece bütüne hitap ettiği zaman başarıya ulaşabilir.

Toplumda 4+4+4 şeklinde tanımlanan 6287 nolu İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına yasal dayanak hazırlanmış ve 2012-2013 eğitim-öğretim yılından geçerli olmak üzere eğitim sisteminde birtakım değişiklikler meydana gelmiştir. Değişiklikler, anayasal düzen çerçevesinde meydana getirilmiştir. Bu düzenlemenin uygulayıcısı ve yöneticisi Milli Eğitim Bakanlığı olmuştur.

4+4+4 Eğitim Sistemi

Türkiye Eğitim Sisteminde 2012 senesinde radikal değişiklikler yapılmıştır. Anayasa çerçevesinde 652 sayılı KHK (Kanun Hükmünde Kararname) ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın yapısı ve görev içeriği, 6287 sayılı kanun ile de İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile bunu destekleyici diğer kanun değişiklikleriyle eğitim sistemimizde önem derecesi yüksek değişiklikler uygulanmıştır. Kanun değişikliğiyle birlikte cinsiyet ayrımı yapılmaksızın eğitim süresi 12 yıl olarak zorunlu hale getirilmiştir ve bu eğitimi tamamlayan bütün bireylere ortaöğretim diploması verilmesi kararlaştırılmıştır (Çoruk, 2013).

2012-2013 eğitim öğretim yılında eğitim politikalarında değişikliğe gidilerek 18. Milli Eğitim Şurası'nda alınan karar sonucu 4+4+4 eğitim modeline geçilmiştir. Getirilen yeni sistemle birlikte ilköğretim-ortaokul 8 yıllık zorunlu eğitim modeli, 4+4+4 toplamda 12 yıl şeklinde okula devamlılığın ve eğitim yaşı

ortalamasının artırılması amaçlanmıştır. Bu sistemde ilk dört yıl ilkokul, ikinci dört yıl ortaokul ve üçüncü dört yıl ise lise öğrenimini kapsamaktadır. Yeni sisteme göre ilkokul ve ortaokula başlama yaşı 6 ay daha erkene alınmıştır. Bir senelik fark ile öğrencilerin daha verimli bir şekilde okul hayatına başlaması ve devamlılığı amaçlanmıştır.

Sistem değişikliğinin yeniliklerinden biri de eğitime ait basamakların kısımlara ayrılmasıdır. İlk basamak dört yıldan oluşan ilkokul (1, 2, 3, 4. sınıf), ikinci basamak dört yıldan oluşan ortaokul (5, 6, 7, 8. sınıf) ve üçüncü basamak dört yıldan oluşan lisedir (9, 10, 11, 12. sınıf). Böylece öğrenciler için daha kolay ve demokratik bir sistem düzeni oluşturulmuştur. Sistem değişikliğinin düzenlemeleri içerisinde yer alan okulların ayrı ayrı binalarda olacağı, fiziksel koşulların uyum sağlamadığı noktalarda okulların birlikte eğitim kurumlarında bulunmaları ön görülmüştür.

Yeni sistemde amaçlanan sadece bilişsel açıdan değil duyuşsal açıdan da bireylerin verimli olmalarını sağlamaktır. Yine aynı yazıda şu ifadeye yer verilmiştir: “Değişiklikler neticesinde okula başlama yaşı olarak birtakım değişikliğe gidilmiş, öğrencilerin okula başlama yaşı düzenlenmiştir. Bu değişimin yapılma sebebi olarak da bireyin kendini daha erken gerçekleştirip yaşam koşullarına erken yaşlarda başlaması olarak gösterilmiştir. Öğrencinin kendini daha erken keşfetmesi, çağın gerektirdiği seviyelere ulaşmasının yeni sistemle daha kolay olacağı düşünülmektedir. Ancak bireyler arası gerek fiziksel gerekse hazır bulunuşluk farkları yeni sistem ile gittikçe belirginleşmiştir. Eski sistemdeki standart olan öğrenim çağı yaşı yeni sistemde olması gerekenden daha erken veya daha geç olması konusunda veli kararına bırakılmıştır.” Durum böyle olunca bazı öğrencilerde okula daha erken bazı öğrencilerde daha geç başlama söz konusu olmuştur. Dolayısıyla yeni uygulama iyi ve kötü bazı sonuçları beraberinde getirmiştir. Aynı sınıfta eğitim gören öğrenciler arasındaki yaş farkı olumsuz sonuçlarından en belirgin olanıdır. Hazır bulunuşluk farklarıyla ilgili esnek programlar yapılması bu farkları daha aza indirmektedir. Ancak bunun her okul ve bölge için uygulanabilirliği gerçekleştirilecek değerlendirmeler sonucu ortaya çıkarılmaktadır (MEB, 2012).

2012-2013 eğitim-öğretim yılında 30 Eylül 2012 tarihinden sonra beş yaşını doldurmuş olan çocukların ilkokul 1.sınıfa kayıtlarının yapılması kararlaştırılmıştır. İkinci kademedede 5, 6 ve 7.sınıfta eğitim gören öğrenciler ise yine ikinci kademe (ortaokul) okullarında okumaya devam etmişlerdir. 4. sınıfa devam eden öğrenciler bir sonraki yıl 5.sınıf olarak ikinci kademe (ortaokul) öğrencisi olmuştur.

Yeni düzenlemeyle birlikte seçmeli dersler ortaokullarda ve liselerde uygulanmıştır. Ortaokul ve liselerde okuyan tüm öğrenciler seçmeli ders seçebileceklerdir. 5.sınıfa giden bir öğrencinin seçmeli ders saati sayısı sekiz saat olarak belirlenmiş ve bu dersleri orta öğretim kademesinin sonuna kadar seçebilmelerine imkân tanınmıştır. Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Yabancı Dil, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Görsel Sanatlar, Müzik, Oyun ve Fiziki Etkinlikler, Beden Eğitimi ve Spor, Teknoloji Tasarım, Trafik Eğitimi, Rehberlik ve Kariyer Planlama, İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersleri ana dersler olarak belirlenmiştir. Seçim yapılacak dersler ise Din Bilgisi, Ahlak ve Değerler, Dil ve Anlatım, Yabancı Dil, Fen Bilimleri ve Matematik, Sanat ve Spor ve Sosyal Bilimler şeklinde tanımlanmıştır. Bir öğrencinin haftada sekiz saatlik seçmeli ders alabileceği belirtilmiştir. Tüm etkinlikler dâhil olmak üzere bir ders 40 dakikadan oluşmakla beraber ilköğretim kademesinde haftada 30 saat ders; ortaokul kademesinde 5.sınıflarda 36 saat ders, 6 sınıfta 36 saat ders, 7.sınıflarda 37 saat ders, 8.sınıflarda 37 saat ders olmuştur (MEB, 2012).

Yeni sistem çeşitli yenilikleri de beraberinde getirmiştir. Sistem öğrencilere seçme fırsatı sağlamıştır. Sistemin ikinci kademesinde öğrencilere sağlanan ilgilerine göre seçmeli ders fırsatının, öğrencilerin

daha verimli ve kendine güvenen bireyler olmasına olanak sağlayacağı düşünülmüştür. Tabii ki elde edilecek başarı yine bu durumların uygulanabilirliği ile doğru orantılı şekilde sonuç gösterecektir. Her sistemde olduğu gibi yapılan bu 4+4+4 eğitim sisteminin de doğuracağı sonuçlar belirli bir süreden sonra ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın temel amacı eğitim sistemindeki 4+4+4 uygulaması ile birlikte 5.sınıfa giden öğrencilerin karşılaştığı sorunları öğretmen görüşleriyle ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Derslerle ilgili sorunlar nelerdir?
2. Öğretmenlerle ilgili sorunlar nelerdir?
3. Yöneticilerle ilgili sorunlar nelerdir?
4. Akranlarla ilgili sorunlar nelerdir?
5. Diğer sorunlar nelerdir?

YÖNTEM

Bu başlık altında araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma grubu, verilerin toplaması süreci ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Araştırmada 4+4+4 eğitim sistemi değişikliğinin 5.sınıf öğrencileri üzerindeki etkilerinin öğretmenler tarafından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle, araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni ve yöntem olarak da görüşme yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, araştırılmak istenen konuda bireylerle onların bulunduğu ortamda gözlemde bulunan, birebir görüşme yapılan ve bu yazılı kaynakların araştırılmasıyla oluşturulan nitel bilgi elde etme tekniklerinin kullanıldığı, düşünce, duyguların bulunduğu ortama göre yalın ve bir bütün olarak ortaya çıkarılmasına yardımcı olan araştırma biçimine denilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2005). Nicel araştırmalarda görüşme, gözlem gibi araçlar “teknik” olarak kullanılırken, nitel araştırmalarla ilgili literatürde sıklıkla “yöntem” olarak (Yıldırım & Şimşek, 2005) belirtilmektedir. Görüşme yöntemi, bireyin veya bireylerin hangi kavramları neden seçtiklerini, his ve tavrının nasıl olduğunu, ortaya çıkan hareketlerine yön veren sebepleri açığa çıkarmaya yarayan veri elde etme tekniğidir (Ekiz, 2015). Görüşmeler, araştırmada toplanmak istenen verilerin özelliklerine göre; yapılandırılmış, yapılandırılmamış, yarı yapılandırılmış, etnografik ve odak görüşmesi şeklinde sınıflandırılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2014).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu 2013-2014 / 2016-2017 eğitim öğretim yıllarında Çanakkale; Merkez, Çan, Biga ilçelerinde bulunan ortaokullarda 5. sınıf öğrencilerinin derslerine giren branş öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmaya 32 öğretmen katılmıştır.

Tablo 1. Öğretmenlerin Kodları, Branşları ve Cinsiyetlerine İlişkin Özellikleri

5. Sınıf Branş Öğretmenleri		
Branş	Kadın	Erkek
Türkçe	4 öğretmen (Ö1, Ö13, Ö14, Ö24)	3 öğretmen (Ö20, Ö21, Ö28)
Fen ve Tek.	2 öğretmen (Ö17, Ö27)	4 öğretmen (Ö2, Ö4, Ö8, Ö26)

Matematik	3 öğretmen (Ö9, Ö23, Ö31)	3 öğretmen (Ö3, Ö16, Ö32)
Sosyal Bilgiler	2 öğretmen (Ö22, Ö29)	3 öğretmen (Ö5, Ö10, Ö18)
İngilizce	6 öğretmen (Ö6, Ö7, Ö12, Ö19, Ö25, Ö30)	2 öğretmen (Ö11, Ö15)
	Toplam: 17	Toplam: 15
	Genel toplam: 32	

Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin demografik özelliklerine bakıldığında 17 kadın, 15 erkek öğretmen olduğu görülmektedir. Çalışma grubunda 7 Türkçe, 6 Fen ve Teknoloji, 6 Matematik, 5 Sosyal Bilgiler ve 8 İngilizce öğretmeni yer almaktadır.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın verileri görüşme türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Araştırmacının oluşturduğu açık uçlu olarak ana soru temaları belirlenmiş buna bağlı olarak da alt basamak soruları ile görüşme soruları hazırlanmıştır. Sorular uygulanmadan önce uzman görüşüne sunulmuş ve son şeklini almıştır. Sorular 5. sınıf branş öğretmenlerine (Türkçe, Fen ve Tek., Sosyal Bil., İngilizce, Matematik) araştırmacı tarafından yöneltilmiştir.

Görüşme kılavuzu, hem görüşmeyi düzenleyen kişi açısından hem de elde edilen verilerin sistemli bir şekilde kaydedilmesini sağlayan yönergedir. Kişinin görüşme esnasında belirtmesi gereken kurallar varsa bunların anımsatılması bakımından, görüşmede sorulmak istenen soruların bütünü bir sıraya koyması bakımından önemli bir düzeni teşkil etmektedir. Elde edilen verilerin daha kolay bir şekilde sistemleştirilip çözümlenerek bütüne ulaştırılmasını sağlamaktadır (Karasar, 2012).

Verilerin Analizi

Görüşmeden sonra ulaşılan bilgilerin çözümlenme sürecinde betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Nitel veri analizinin çoğunlukla ilk ve en alt düzeyinde yer alan analiz biçimi olarak bilinen betimsel analiz, araştırılan durum veya olay hakkında gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi bilgi elde etme araçlarında var olan ana tema ve alt temalar dikkate alınarak analizi yapılmaktadır. Analizlerde belirtilecek olan tema ve alt temalara ilişkin bulgular kişinin verdiği yanıtları değiştirilmeden verilerle kanıt oluşturulmaya çalışılmıştır. Betimsel analizde birebir alıntı yapılarak araştırma verilerine kaynak oluşturulmaktadır. Bir konunun ya da araştırmanın direkt olarak betimlenmesine, açıklanmasına ve bir tanımının oluşturulmasına olanak sağlamaktadır (Ekiz, 2015).

Bu çalışmada görüşme sorularına verilen yanıtlar tek tek incelenerek bir çerçeve oluşturulmuştur. Bu konulara vurgu yapan öğretmenler belirtilmiş, ifadeleri ise katılımcıların vermiş olduğu yanıtlardan alıntılarla desteklenmiştir. Alıntı yaparken 5. Öğretmen için (Ö5), 8. Öğretmen için (Ö8) gibi kodlamalar yapılmıştır. Alınan yanıtlar araştırmacı tarafından tek tek kontrol edilerek gereken düzeltmeler yapılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Görüşmeye katılan öğretmenlerin 4+4+4 sistem değişikliğinin 5. sınıf öğrencilerini nasıl etkilediğine yönelik verdikleri cevaplara göre araştırma ana-temalara ve alt-temalara göre yapılandırılmış ve sunulmuştur. Bu ana-tema gruplarına bağlı alt-tema grupları gerekli görülen yerlerde oluşturulmuştur. Bu temalar 1. Derslerle ilgili yaşanan sorunlar, 2. Öğretmenlerle ilgili yaşanan sorunlar, 3. Akranlarla yaşanan sorunlar, 4. Yönetimle ilgili sorunlar ve 5. Diğer sorunlar olarak oluşturulmuştur.

1. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 2. Derslerle İlgili Sorunlar- Öğretmen Görüşleri

Görüş	Frekans
Ders kitaplarındaki etkinliklerin az gelmesi	22
Ders saati sayısının fazla olması	18
Branş derslerinde 5.sınıf öğrencilerinin zorlanması	15
Ders içeriklerinin 5.sınıf öğrencilerinin seviyelerine uygun olmaması	12
Derslerde öğrencilerdeki özgüven ve motivasyon eksikliği	12
Ders esnasında öğrencinin sürekli konuşma isteği ve sınıf ortamındaki aşırı gürültü	8
Seçmeli ders sorunu	7

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 22'si ders kitaplarındaki etkinliklerin az gelmesi hakkında görüş bildirmiştir. Görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu 5. sınıf öğrencileri için ders kitaplarında etkinliklerin az geldiğini söylemiştir. Buna ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

"Matematik dersinde, teorik olarak bilgileri aktarıyoruz; öğrencinin anlatılan konuyu iyi bir şekilde kavraması için etkinliklere ihtiyacımız oluyor. Ünite sonundaki etkinlikler az geldiği için 5. sınıf öğrencilerinde matematik dersinde öğrenme eksik kalıyor." (Ö3)

"İngilizce derslerinde ne kadar tekrar yaparsanız bu yaş grubundaki öğrencilerde başarı çitınızı yükseltmiş olursunuz. Öğrencilerin ders kitaplarında bu etkinlik yani tekrar kısmı çok az." (Ö9)

Ders saati sayısının fazla olmasına ilişkin 18 görüş belirtilmiştir. Bu görüşlerden öne çıkanlardan bazıları şunlardır:

"5.sınıfa giden bir öğrencinin fiziksel ve zihinsel özelliklerine bakarsanız haftalık ve günlük ders saatinin bu öğrencilere fazla geldiğini göreceksiniz. Öğrenciler gün içinde hareketli oldukları için daha çok son saatlerde yorgun olurlar. Bu da öğrenmeyi etkiliyor." (Ö2)

"5. sınıflar ortaokul kademesindedir fakat kendileri hala ilkokul kademesindedir. Böyle bir geçiş uygulaması yapılırken öğrenciler üzerinde araştırma yapılmalıydı. Ders saati 5.sınıfa giden öğrenciler için fazla." (Ö21)

Branş derslerinde zorlanmayla ilgili öğretmenler 15 görüş belirtmiştir. Bu görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

"Matematik dersindeki başarının düşmesinin sistem değişikliğiyle ilgili olduğunu kanaatimdeyim." (Ö9)

"Öğrencilerin geçen yılki başarılarını kendi dersim için araştırdığımda bu yıla göre başarılarının daha yüksek olduğunu gördüm. Etkinlik olsun ek çalışmalar olsun bu başarıyı geçen yılki seviyelere getiremedim." (Ö27)

4+4+4 eğitim sistem değişikliğinin 5. sınıf öğrencilerine etkilerine ilişkin derslerle ilgili yaşanan sorunlar bağlamında ders içeriğinin 5. sınıf öğrencilerin seviyelerine uygun olmamasıyla ilgili, öğretmenlerden bazıları (12 görüş) görüşlerini ifade etmiştir. Bu görüşlerden bir tanesi aşağıdaki gibidir:

"Fen Bilgisi derslerinde işlediğimiz konular biraz ağır gelmektedir. Geçen yıla göre kıyaslandığında ders içerikleri bu yıl öğrencileri zorluyor bunu ders esnasında sorduğunuz sorularla kolay bir şekilde ayırt edebiliyorsunuz." (Ö26)

Öğretmenlerden bazıları, derslerle ilgili yaşanan sorunlarda derslerde özgüven ve motivasyon eksikliği sorununa ilişkin görüşlerini belirtmiştir. Ders sürecinde öğrencilerin hazır bulunuşluk durumlarının öğrencilerin davranışlarıyla ilgili sorunlar yarattığı belirlenmiştir.

“İlk zamanlarda öğrenciler dersime karşı ilımlı değildi ve bu durum ders işleme konusunda beni zorlamıştı. Öğrencilerle motivasyon konusunda birkaç çalışmamdan sonra bu durum ortadan kalktı. Yine dönem içinde arada kendini gösterebiliyor.” (Ö1)

Öğretmenlerden bazıları (4+4+4) sistem değişikliğinin 5. sınıf öğrencilerine etkileri bağlamında derslerle ilgili olarak yaşanan sorunlar çerçevesinde, öğrencilerin sınıf içerisindeki düzeni bozmaya çalışması şeklinde yorumlamışlardır. Bu çerçevede öne çıkan iki görüş aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

“Öğrenci geçen yıldan kalma alışkanlıklarını sürdürmeye devam ediyor, altıncı sınıfa giden bir öğrencide disiplin tam anlamıyla oturmamışken beşinci sınıfa giden bir öğrencide sınıf düzeniyle ilgili sorunların çıkması normal diye düşünüyorum sistemin bize getirdiği dezavantajlar.” (Ö20)

“Bazen öyle bir karmaşayla karşı karşıya kalıyorsunuz inanan sesim kısıtlı düzeni sağlamaya çalışırken ve dersi eski haline getiremiyorum.” (Ö28)

Öğretmenler, 4+4+4 eğitim sistem değişikliğinin 5.sınıf öğrencilerine etkileriyle ilgili derslerle yaşanan sorunlar teması kapsamında seçmeli ders sorununa ilişkin görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerden öne çıkanlar şunlardır:

“Seçmeli derslerin sadece programı doldurmak için kimseye sorulmadan yönetici kadro tarafından açılmaktadır. Bu da hem biz öğretmenlerin hem de velilerin tepkisini çekmektedir. Ayrıca öğrenciler seçmeli ders konusunda ilgilerine yönelik dersleri seçmeliler.” (Ö17)

“Seçmeli dersler okulumuzda yöneticiler tarafından belirlenmektedir. Öğretmenlere ve öğrencilere sorulursa daha etkili olabilir. Çünkü seçmeli dersler öğrencilerin ilgilerine göre belirlenmelidir.” (Ö25)

2. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 3. Öğretmenlerle İlgili Sorunlar- Öğretmen Görüşleri

Görüş	Frekans
5. sınıf öğrencilerinin birebir ilgi istemeleri sorunu	27
Disiplini sağlayamama sorunu	22
Öğrenci seviyelerine inmekteki sorun	19
5. sınıf öğrencilerinin ilkokuldaki sınıf öğretmenlerine alışmış olma sorunu	13

Tablo 3’te görüldüğü üzere, 5. sınıf öğrencilerinin sistem (4+4+4) değişikliği sonrasında öğretmenlerle ilgili çeşitli sorunlar yaşadığı öğretmen katılımcılar tarafından belirtilmiştir.

5.sınıf öğrencilerinin birebir ilgi istemeleri sorunu (f=27) en fazla öne çıkan sorun olarak dile getirilmiştir. Bu çerçevedeki bazı görüşler aşağıdaki gibidir:

“Öğrenci bir harfi ya da bir işlemin işaretini yanlış yaptığında bunu nasıl düzeltebileceğini öğretmene soruyor. Sürekli kendisiyle ilgilenilmesini istiyor bu defa da ders aksıyor ben de görevimi yapamıyorum.” (Ö16)

“Öğrenci geçmiş eğitim-öğretim yıllarından gelen alışkanlığı ile sınıf öğretmeninin ilgisini bizden beklemeleri, kendilerinin takıldığı ufak bir sorunda bile öğretmeni çağırıp sadece onunla ilgilenmesini istemesi sınıfın motivasyonunu bozabiliyor. Böyle bir durumda öğretmenler olarak zorluk yaşayabiliyoruz.” (Ö30)

Katılımcılar öğretmenlerle yaşanan sorunlar kapsamında öğretmenlerin sınıf içerisinde disiplini sağlayamama sorununu (f=22) ikinci sırada belirtmişlerdir. Buna ilişkin öne çıkan bir görüş aşağıda yer almıştır:

“Matematik konusu önemli. Öğrenciler, tam öğrenme aşamasında oldukları yaş aralığında ama sınıflar kalabalık olduğu için sınıf içerisinde anlaşmazlıklar oluşuyor. Bunları hemen halledemiyorsunuz, kısacası disiplin konusunda birtakım problemler oluşuyor. Dersi istediğiniz gibi işleyemiyorsunuz.” (Ö23)

Öğretmenler, 4+4+4 eğitim sistem değişikliğinin 5.sınıf öğrencilerini etkilemesiyle ilgili öğretmenlerle yaşanan sorunlar kapsamında öğretmenlerin öğrenci seviyelerine inememe sorununa (f=19) ilişkin görüş belirtmiştir. Ön plana çıkan bazı görüşler aşağıdaki gibidir:

“Matematik dersinde etkinlik sayısının az olması ve öğrencilerin gelişmişlik düzeyinin düşük olmasından dolayı ders öncesi etkinlikler hazırlamak mecburiyetinde kalıyorum. Yoksa öğrenciler hemen sıkılıyor dersten kopuyor.” (Ö16)

“Altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinde bilgiyi işleme konusunda branş bazında sıkıntı yaşarken 5.sınıf öğrencilerinin ortaokul olması sıkıntılı bir süreç. Biraz yüzeysel anlattığımızda öğrenciler anlatılanları kavrayamıyor.” (Ö19)

Katılımcılar öğretmenlerle yaşanan sorunlar kapsamında 5. sınıf öğrencilerinin ilkokuldaki sınıf öğretmenlerine alışmış olması sorununa (f=13) ilişkin görüş belirtmiştir. Bu kapsamda öne çıkan ifade aşağıdaki gibidir:

“Konu bakımından geçen yılki öğretmenin öğrettiği bir konuya geldiğimizde Hasan öğretmen de böyle demişti, Şeyma Öğretmen de böyle demişti diye dönütler alıyorum ve sınıf öğretmenlerini özleme durumları ortaya çıktığını düşünüyorum. Bir grup öğrencimden bununla ilgili sorular aldım çünkü.” (Ö18)

3. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 4. Akranlarla İlgili Sorunlar- Öğretmen Görüşleri

Görüş	Frekans
Üst sınıftaki öğrencilerle uyum sorunu	26
5. Sınıf öğrencilerinin arkadaş ortamına alışamaması	19

Tablo 4’te 4+4+4 eğitim sistem değişikliğinin 5.sınıf öğrencilerine etkisine yönelik akranlarla ilgili yaşanan sorunlar kapsamında öğretmen görüşlerinden bir kısmı yer almaktadır. Öğretmenler, akranlarla yaşanan sorunlara yönelik görüşlerinde üst sınıftaki öğrencilerle uyum sorununa değinmişlerdir:

“Aynı sırada oturan öğrenciler sorun yaşıyor. Oturma düzeni belirliyoruz. Öğrenciler arasında anlaşmazlık çıkıyor. Hatta bazen kavga eder dereceye geliyor. Bu durum birbirlerinin sınıflarına yeni gelmesinden kaynaklanıyor.” (Ö20)

Öğretmenlerden bazıları, (4+4+4) sistem değişikliğinin 5. sınıf öğrencilerine akranlarıyla ilgili olarak yaşanan sorunlar çerçevesinde, 5. sınıf öğrencilerinin arkadaş ortamına alışamamasını (19 görüş) dile getirmişlerdir. Öne çıkan görüşler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

“5.sınıfa giden bir öğrenciyle 8.sınıfa giden bir öğrenci aynı değil. Fiziki anlamda daha büyük öğrenciler kendinden küçük olan öğrencilere üstünlük göstermeye çalıştıkları için bazen sorunlar çıkabiliyor. 5.sınıf öğrencileri ortaokul olmamalıydı.” (Ö22)

"5.sınıfa giden öğrenciler daha çok küçük, üst sınıftaki öğrencilerle yaşanan problemler öğrencilerin sosyal gelişimini etkileyebilir." (Ö32)

4. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 5. Yönetimle İlgili Sorunlar- Öğretmen Görüşleri

Görüş	Frekans
Fiziki olarak yetersizliklerin olması sorunu	23
Giriş-çıkış saatlerindeki sorun	17

Tablo 5'te öğretmenler eğitim sistem değişikliğinin (4+4+4) 5.sınıf öğrencilerine etkileri çerçevesinde yönetimle ilgili sorunlar teması altında en fazla fiziki olarak yetersizliklerin olması sorununa (23 görüş) değinmişlerdir. Bu doğrultuda bazı ifadeler aşağıdaki gibidir:

"Sınıf yönetimi sınıf mevcutlarının çok kalabalık olmasından dolayı sağlanamıyor ve öğrencide motivasyon ve başarı düşüklüğü meydana gelebiliyor. Yönetime bu sorunu ilettik eyleme dönüşmesini bekliyorum." (Ö15)

"Okulumuz bu değişikliğe uygun olmadığı için sıkıntılar yaşıyoruz. Sistem değişikliği yapılırken fiziki alt yapı uygun mu değil mi diye bakılması lazımdı." (Ö32)

Öğretmenlerden bazıları (4+4+4) sistem değişikliğinin 5. sınıf öğrencilerine etkileri çerçevesinde yönetimle ilgili sorunlar teması altında, giriş-çıkış saatlerindeki sorunu (f=17) da dile getirmişlerdir. Öne çıkan bir görüş aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

"Öğrenciler sabah çok erken geliyor ve uykulu oluyor, diğer öğrenciler ise 7 veya 8 saat sonunda iyice enerji olarak bitmiş oluyor. Yönetime bu durumun öğrenci başarısına etki edeceğini söyledim." (Ö17)

5. Alt Probleme İlişkin Bulgular

4+4+4 eğitim sistem değişikliğinin 5. sınıftaki öğrencilere etkileri konusunda diğer sorunlar teması altında ikili eğitim sorununa ilişkin (17 görüş) görüşler ortaya çıkmıştır. Bu görüşlerden öne çıkanlar şunlardır:

"İkili eğitim okulumuzda sorun yaratıyor, sürekli zil sesi duyduğumuz için öğrencilerin dikkati dağılabiliyor." (Ö7)

"İkili eğitim sıkıntılı bir oluşum, okul binalarının kesinlikle ayrılması gerekiyor." (Ö29)

"Fiziki şartlar uygun olmadan ikili eğitim asla yapılmamalı. Sistem yanlış." (Ö31)

TARTIŞMA ve SONUÇ

4+4+4 eğitim sisteminin derslerle ilgili yaşanan sorunlara ilişkin bulgularda 5. sınıf öğrencilerinin branş derslerinde zorluk yaşadığı ve geçen yıla göre bu derslerdeki akademik başarısının düştüğü belirtilmektedir. Öğrencilerin önceki yıla göre branş derslerini anlamakta zorlandıkları, öğretmenlerin belirttiği görüşler neticesinde bazı branş derslerindeki başarının düştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç; Cerit, Akgün, Yıldız & Soysal (2014), Başaran (2016) ve Özenç, Özcan, Güçlü & Güney (2016) tarafından yapılan çalışmalardaki sonuçlar ile benzerlik göstermektedir. Böyle bir sonucun çıkması öğrencilerin henüz kendilerini ortaokul kademesine alışkın hissetmediklerinin bir göstergesidir. Öğrenciler ilkokuldan sonra daha fazla ders çeşitliliği ile ve daha fazla öğretmen çeşitliliği ile karşılaşmaktadırlar. Ayrıca somut işlemler döneminden soyut işlemler dönemine geçiş aşamasından

dolayı öğrencilerin bazı derslerde sorunlar yaşadığı düşünülmektedir. Bunun yanısıra öğretmenlerin 5. Sınıflar düzeyine inmemesinin de yine dersler konusunda başarısızlık durumu oluşturduğu düşünülmektedir.

4+4+4 eğitim sistem değişikliğinde 5.sınıftaki öğrencilerin derslerle ilgili karşılaşılan sorunlardan biri de seçmeli derslerle ilgili sorunlar olmuştur. Öğretmen görüşlerine göre seçmeli derslerde sorunlar yaşandığı belirlenmiştir. Öğretmenlere sorulmadan ders seçimini okul yönetiminin yapması görüşlerde en çok karşılaşılan sorunlardan bir tanesidir. Epçapan (2014), Topdemir (2014), Kılınç (2014), Ercan (2016), Çam (2015), Örs, Erdoğan & Kipici (2013), Memişoğlu & İsmetoğlu (2013), Güner (2016) ve Avcu & Başman (2016)'ın araştırma bulguları da bu araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. İlgili duyulmayan bir dersin öğrenciye sunulmasının hem öğrenci hem de öğretmen motivasyonunu düşürücü bir etki yarattığı düşünülmektedir.

Öğretmenlerle ilgili yaşanan sorunlar bağlamında 5. Sınıf öğrencilerinin birebir ilgi istemeleri, öğretmenin disiplini sağlayamama sorunu, öğretmenlerin öğrenci seviyesine inmesinde yaşanan sorun ve öğrencilerin ilkokulda ağırlıklı olarak tek öğretmene (sınıf öğretmeni) alışmış olmalarından kaynaklı sorunlar ön plana çıkmaktadır. Bu sonuç Özenç ve diğerleri (2016) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla da tutarlıdır. İlgili çalışmada da öğretmen kaynaklı sorunlar çerçevesinde öğretmenlerin öğrenci davranışlarını yönetememeleri, ders anlatım yöntem ve tekniklerinde hissedilen eksiklikler olarak ön plana çıkan sonuçlar söz konusudur. 5. Sınıf öğrencilerinin derslerine giren öğretmenlerin onların seviyelerine inmekte güçlük yaşadıkları ve dolayısıyla derse ilgi çekemedikleri düşünülmektedir.

5. sınıf öğrencilerinin karşılaştığı bir diğer sorun da akranlarla yaşanan sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin üst sınıflardaki öğrencilerle uyumu konusunda yaşadıkları sorunlar ve arkadaş ortamına alışamaması sorunlar ön plana çıkmaktadır. 5. Sınıf öğrencilerinin henüz yaşlarının küçük olması ve ergenlik döneminde çocuklarla bir arada bulunmalarının yarattığı sorunlardan dolayı okula uyum konusunda birtakım sorunlar yaşadıkları düşünülmektedir. Benzer bir bulgu Özenç ve diğerleri (2016) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarında da ortaya çıkmıştır.

Fiziki (bina, sınıf, lavabo, WC vb.) kullanım açısından 4+4+4 eğitim sistem değişikliğinin getirdiği en büyük sorun olarak fiziki ve altyapı yetersizliklerinin olması araştırmanın sonuçlarında belirtilmektedir. Sistem değişikliği gereğince bazı okullar birleşirken ortaya fiziksel ve altyapı sorunları ortaya çıkmıştır. Öğretmenler bu durumun öğrencileri olumsuz olarak etkilediğini belirtmişlerdir. Durmuşçelebi & Bilgili (2014), Kılınç (2014), Ercan (2016), Başaran (2016), Çam (2015), Örs ve ark. (2013), Memişoğlu & İsmetoğlu (2013) Doğan ve ark. (2014) Epçapan (2014) , Cerit ve ark. (2014)'nın çalışmalarında da fiziksel ve altyapı sorunları dile getirilmiş ve bu çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Araştırmada önemli bulgulardan birisi de sınıf içindeki disiplin sorunları olmuştur. Öğrencilerin uyum sorunu ve kalabalık sınıflar sorununun neticesinde sınıf içi yaşanan disiplin sorunları öğretmenler tarafından araştırmada ifade edilmektedir. Benzer şekilde Avcu ve Başman (2016), kalabalık sınıf sorunuyla birlikte sınıf içerisinde branş öğretmenlerinin hâkimiyet kuramadıklarını ve sınıf içerisinde disiplin sorunları yaşadıklarını belirtmişlerdir. Disiplin sorunu, Tatık (2016)'ın yapmış olduğu çalışmada da belirtilmiştir. Çalışma sonucunda sınıf öğretmenlerinin ve branş öğretmenlerinin bazılarının sınıf içerisinde disiplini sağlama konusunda sorunlar yaşadığı belirtilmiştir. Bu durumun

ise dersi işleme noktasında sorunlar yarattığı belirtilmiştir. Bu yönleriyle bakıldığında araştırmada ulaşılan sonuçlar bu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Araştırmada sorun olarak belirtilen durumlardan biri de ikili eğitimin yarattığı olumsuz durumdur. Öğretmen görüşlerinde ikili eğitim sürecinin 5. sınıftaki öğrencileri olumsuz etkiledikleri ortaya konulmuştur. Epçaçan (2014), ikili eğitim sisteminin öğrenci grupları arasında birtakım problemler oluşturduğunu belirtmektedir. Aynı çalışmada ilkököl ve ortaoköl kademelerinin ayrılması gerektiği de belirtilmektedir.

Yapılan bu araştırmanın sonuçları ile alanda yapılan benzer araştırmaların sonuçlarına bakıldığında; benzer sorunlara farklı paydaşların görüşleriyle değinildiği ve sorunların birbirine benzer mahiyette olduğu görülmektedir. Dolayısıyla 4+4+4 sistemiyle gerçekleştirilen değişiklikten 5. Sınıf öğrencilerinin olumsuz etkilendikleri görülmektedir.

ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçları çerçevesinde aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

5. sınıflarda okutulan ders sayısının azaltılması yoluna gidilebilir. Ayrıca derslerin içerikleri öğrencilerin seviyelerine uygun olacak şekilde daha somut içeriklerle zenginleştirilebilir.

Seçmeli derslerin seçimi okul yönetimlerince değil, öğrenci ve veli görüşlerinden yola çıkılarak ve öğretmenlerin de fikirleri alınarak belirlenmelidir. Böylelikle hem öğrenci motivasyonunun hem de öğretmen motivasyonunun artacağı düşünülmektedir.

5. Sınıf öğrencilerinin derslerine giren öğretmenlerin öğrencilere yaklaşımı konusunda bilgilendirilmesi ve öğrenci seviyesine inme ve motivasyonu sağlama konularında çeşitli hizmetçi eğitimlerle desteklenmeleri sağlanabilir.

5. sınıf öğrencilerinin uyum sorunlarını en aza indirmek açısından öğrencilere yönelik oryantasyon programları düzenlenebilir. Üst sınıflarla kaynaşmalarını sağlayacak bir takım oryantasyon programları ile sorunlar en aza indirgenebilir.

Okuldaki veya sınıftaki rehberlik hizmetlerinin daha üst seviyelere çıkarılması için düzenlemeler yapılmalıdır.

Fiziki olarak yetersizliklerin giderilerek ikili öğretimin ortadan kaldırılması ve okula giriş çıkış saatlerinin öğrenci ihtiyaçları doğrultusunda yeniden düzenlenmesi yoluna gidilmelidir.

4+4+4 eğitim sistemi ile ilgili yayınlanan raporlar ve araştırma sonuçlarından yola çıkılarak görülen aksaklıkların iyileştirilmesine yönelik politikalar geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Argon, T. & Özçelik, N. (2008). İlköğretim okulu yöneticilerinin değişimi yönetme yeterlilikleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (16), 70-89.
- Avcu, A. & Başman, M. (2016). Eğitim sistemindeki 4+4+4 yapılanmasına ilişkin branş öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. A. Bakioğlu (Ed.), *4+4+4 eğitim yapılanmasına ilişkin kapsamlı bir çalışma* (ss. 117-131). Ankara: Nobel.
- Başaran, B. P. (2016). *4+4+4 eğitim sisteminde yöneticilerin ve öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A.
- Cerit, Y., Akgün, N., Yıldız, K. & Soysal, M. R. (2014). Yeni eğitim sisteminin (4+4+4) uygulanmasında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri (Bolu İli Örneği). *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4, (Özel Sayı 1), 59-82.
- Çam, F. M. (2015). *Sınıf öğretmenleri ve yöneticilerin yeni eğitim modeline (4+4+4) ilişkin görüşleri (Pendik ilçesi örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çoruk, A. (2013). Türk eğitim sisteminin genel yapısı ve özellikleri. S.Z. Genç & Ç. Şahin (Ed.). *Eğitim Bilimine Giriş*. (ss. 2197-223). İstanbul: Paradigma.
- Doğan, S., Uğurlu, C.T. & Demir, A. (2014). 4+4+4 eğitim sisteminin okul paydaşlarına olumlu ve olumsuz etkilerinin yönetici görüşlerine göre incelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*. 13 (1), 115-138.
- Durmuşçelebi, M. & Bilgili, A. (2014). Yeni 12 yıllık eğitim sistemi, karşılaşılan sorunlar ve dünyadaki uygulamalarda bazılarının incelenmesi. *Turkish Studies*, 9(2), 603-621.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Epçaçan, C. (2014). İlkokul ve ortaokul öğretmen ve yöneticilerinin 4+4+4 eğitim sistemine ilişkin görüşleri. (Siirt İli Örneği). *EKEV Akademi Dergisi*, 18 (58), 505-522.
- Ercan, H. (2016). *İlköğretim öğretmenlerinin ve yöneticilerinin 4+4+4 eğitim sisteminin uygulama sürecine ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Güner, H. (2016). Eğitim sistemindeki 4+4+4 yapılanmasına ilişkin müfettişlerin görüşlerinin incelenmesi. A. Bakioğlu (Ed.), *4+4+4 yapılanmasına ilişkin kapsamlı bir çalışma* (ss. 95-114). Ankara: Nobel.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Kılınç, M. (2014). *Eğitim sistemindeki değişimlerden 4+4+4 eğitim modeline ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sebahattin Zam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kurşunoğlu, A. & Tanrıöğen, A. (2006). İlköğretim okulu öğretmenlerinin örgütsel değişmeye ilişkin tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (20), 13-22.
- MEB, (2012). *12 yıl zorunlu eğitim soru ve cevaplar*. http://www.meb.gov.tr/duyurular/2012/12yil_sorular_cevaplar.pdf adresinden 23.09.2017 tarihinde indirilmiştir.
- Memişoğlu, S. & İsmetoğlu, M. (2013). Zorunlu eğitimde 4+4+4 uygulamasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 14-25.
- Örs, Ç., Erdoğan, H. & Kipici, K. (2013). Eğitim yöneticileri bakış açısıyla 12 yıllık kesintili zorunlu eğitim sistemi: Iğdır örneği. *Iğdır Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 131-154.
- Özenç, E. G., Özcan, Z. E., Güçlü, F. & Güney, E. K. (2016). 4+4+4 Eğitim sisteminin beşinci sınıf öğrencilerine yansması: Öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online*, 15(2), 560-580.
- Tatık, R. Ş. (2016). Eğitim sistemindeki 4+4+4 yapılanmasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. A. Bakioğlu (Ed.), *4+4+4 yapılanmasına ilişkin kapsamlı bir çalışma* (ss. 133-164). Ankara: Nobel.
- Topdemir, S. (2014). *4+4+4 uygulamasının okul yöneticilerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi (Diyarbakır il örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.